

Månedsoversigt over plantesygdomme

336. — Oktober 1953.

Der blev for oktober måned modtaget beretninger fra 73 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 211 forespørgsler.

Sygdomme på landbrugsplanter.

Korn og græsser.

Lyspletsyge (manganbrist) blev flere steder iagttaget hos vintersæd af J. Lindegaard, Korinth. Tilførsel af mangan til lyspletsyg vintersæd bør ikke forsømmes, og må i alt fald ske senest i det meget tidlige forår. Hvor planterne viser stærke symptomer allerede nu, må man være forberedt på, at plantebestanden kan blive tyndet stærkt i løbet af vinteren.

Gulspidssyge (kobberbrist) viste sig sent på sommeren hos byg med særlige kendetegn, som ses på hosstående billede. Den for gulspidssyge ejendommelige vimpelformede bøjning af bladspidsen findes også hos stakene f. eks. hos akset til venstre i dettes højre side, ligeledes akset til højre, hvor bøjningerne ses hos mange stakke, og hos akset i midten af billedet er selve spidsen bøjet, aksene var golde. Disse kendetegn hos aksene blev konstateret hos 9 bygprøver fra Vendsyssel, Himmerland, Vestjylland, Grenaa, Viborg og Kolding, der alle var så nær modenheden, at de tidlige kendetegn med vimpelformede bladspidser helt var udvisket — om der da har været den slags kendetegn. Hos alle ni prøver fandtes overalt på bladene stærke sekundære angreb af byggets bladpletsyge (*Helminthosporium teres*), men denne svamps angreb er ikke årsag til golde aks, og den forringer ikke bygavlen, bortset fra en brunfarvning af kærnerne. I beskrivelsen af de syge

Gulspidssyge hos byg — se teksten.

bygmarkers udseende nævnes, at bygget er „gået ned“, d. v. s. planterne synker ned, uden at der behøver at være tale om den sædvanlige form for lejesæd, der desværre var meget udbredt i år. Det vil være af betydning at undersøge jordens kobbertrang, thi det er tænkeligt, at der her er tale om begyndende kobbertrang på jorder, hvor man hidtil ikke har regnet med denne mulighed, og det er ingenlunde givet, at kendetegnene hos planterne melder sig hvert år.

Knækkefodsyge. I månedsoversigten for juli, side 78 blev omtalt havre fra Skælskøregnen (Viggo Sørensen), og at der hos denne konstateredes øjepletter. Denne havreprøve blev venligst undersøgt af dr. Mary D. Glynne, Rothamsted, for hvem det lykkedes at få sporedannelse af øjeplet-svamp (*Cercospora herpotrichoides*) på ca. 15 % af stråene; i enkelte øjepletter fandtes sporer af almindelig rodfiltsvamp (*Corticium solani*). Dr. Glynne oplyser, at hun i England sædvanlig finder kraftigere og tydeligere øjepletter hos havre end på prøverne fra Danmark.

Spiringsfusariose nævnes blot i enkelte beretninger, og den synes at være uden stor betydning; i flere beretninger skrives, at rug og hvede står kraftigt udviklet og med god plantebestand.

Bælgplanter.

Kløverens knoldbægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) omtales i 7 beretninger. Angrebene synes ikke at have gjort sig gældende før i sidste halvdel af oktober og var oftest svage; kun i et par beretninger skrives om stærkt angrebne rødkløverplanter. Med gunstige kår for svampens vækst kan der måske ventes stærke og almindelige angreb.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) fandtes med stærke angreb hos lucerne (J. P. Skou, Odder).

Almindelig meldug (*Erysiphe communis*). Hos rødkløver i det nye udlæg fandtes bladene stærkt belagt med meldug (S. P. Lyngby, Virumgaard).

Bederoer.

Hjerte- og tørforrådnelse (borbrist) gjorde sig ret stærkt gældende i adskillige egne og som sædvanlig fortrinsvis i pletter i marken; af i alt 47 beretninger skrives i 19 om sjældne (12 svage, 7 stærke) og i 20 beretninger om almindelige angreb (16 svage, 4 stærke). På Sjælland og øvrige øer, hvor man som helhed har haft langt mindre nedbør end i Jylland, synes hjerte- og tørforrådnelse at være særlig stor og navnlig i visse egne af Syd-sjælland, Nordfalster, Østlolland samt på Bornholm (A. Juel-Nielsen). Herfra er dog naturligvis flere undtagelser for Jylland, således: „Iøvrigt synes bormangel i bederoerne i år mere udbredt end vanlig“ (F. C. Frandsen, Thisted);

„Tilførsel af borax har virket, men 12-15 kg pr. ha har ikke i alle tilfælde kunnet fjerne symptomerne. Det er nok ofte spredningen, der er for ujævn“ (Engelhart Jensen, Morsø); „Almindeligt forekommende næsten overalt, hvor pH er over 6,7 eller på kalkjorderne“ (Kr. Knudsen, Nordhimmerland); „Det har ved roeoptagningen vist sig, at bormanglen har været ret almindeligt udbredt i år. Flere landmænd taler om rådne pletter på roerne“ (J. P. Skou, Odder) og „Enkelte marker her i omegnen lider af borbrist; der findes i hvert tilfælde en del roer med tørforrådnelse. Her på forsøgsstationen er der givet bor til roeforsøgene, og vi har da heller ikke haft megen tørforrådnelse i bederoerne på forsøgsstationen. I stammeforsøgene, hvor vi laver optællinger, synes der at være mest tørforrådnelse i de tørstofrigeste roer“ (Hardy Knudsen, Jyndevedegnen).

Magnesiumbrist blev iagttaget med stærke symptomer hos sukkerroer på et par små arealer ved Vesterborg (Vestlolland) og Sdr. Alslev (Nordfalster), hvor der er hyppig dyrkning af bederoer og uden anvendelse af staldgødning (Peter Lind, Gørlev).

Virus-gulsot (*Beta-Virus 4*). Der foreligger kun få beretninger om kendetegn i stiklingroer: „Kun små og tilsyneladende betydningsløse angreb. Sådan har det også set ud i tidligere år, og angrebene er alligevel blevet stærke i høståret“ (J. P. Skou, Odder). På Sjælland er iagttaget marker med stiklinger, hvor næsten alle planter først i måneden var gule som følge af virus-gulsot (Viggo Sørensen, Skælskør). Om sprøjtning af stiklinger med Systox i 1952 skrives fra Horsenseggen om udbyttet af bederoer i kg i 1953 følgende: Ubehandlet 1252, sprøjtet med Systox 2 gange 1394, sprøjtet med Systox 3 gange 1563 og sprøjtet med Systox 4 gange 1981 kg (Aksel Nielsen, Horsens).

Første års roer med gulsot blev endnu stærkere gule og med stive og tildels visne blade i løbet af oktober, hvilket især var mærkbart, hvor gulsotens smitstof må formodes at hidrøre fra roer i kuler (Peter Lind, Gørlev). Iøvrigt vekslede gulsot stærkt i styrke og udbredelse fra egn til egn landet over, således at man i nogle områder så lutter gule planter, og umiddelbart udenfor disse andre områder med helt grønne planter; i atter andre egne iagttoges marker med småpletter med gule planter over alt i marken. Gulsot vekslede stærkt i styrke, og i de fleste egne var angrebet sent og blev derfor uden stor økonomisk betydning.

Bederust (*Uromyces betae*) blev rapporteret fra nogle egne; på Bornholm synes dette rustangreb at have været så stærkt, at man har været i tvivl om, hvorvidt det kunne betale sig at ensilere de rustbefængte blade (A. Juel-Nielsen).

Violet rodfiltsvamp (*Helicobasidium purpureum*) blev konstateret i pletter i en enkelt mark ved Odder samt på indsendte roer.

Bedeskimmel (*Peronospora schachtii*) fandtes fructificerende på bladene langt hen i oktober.

Pletskimmel (*Ramularia betae*) nævnes i et par beretninger, men kun i enkelte tilfælde synes der at have været tale om stærkt angreb og med tidlig visnen af de ældste blade.

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

Marmorering (borbrist) synes at være langt mere almindelig end sædvanlig, i alt fald er den iagttaget i større udstrækning end i tidligere år; af i alt 43 beretninger skrives i 12 om sjældne (9 svage og 3 stærke) og i 14 om almindelige angreb (11 svage, 3 stærke). Det er velkendt, at marmoreringens kendetegn vanskeligt lader sig iagttage, og hertil kan være flere end een årsag: „Har tilfældigt en del steder set overskårne kålroer, og her var stærk marmorering“ (Jens Tarp, Aalestrup); „På alle de tørre sandjorder, hvor marmorering normalt kan optræde, er kålroerne odelagte af kålfluelarver“ (P. Trosborg, Brande).

Angrebene var undertiden stærke: „I enkelte marker endog 100 % syge planter“ (O. Th. Nielsen, Viborg). Tilførsel af boraks synes ikke altid at hindre marmorering: „Om det er borbrist, eller det skyldes andre årsager, er jeg ikke i stand til at afgøre, men ved gennemsavning af roer til analyse, er der næsten ingen roer uden marmorering, lidt, meget eller helt rådne, men alle har de det. Markerne er kalket nu i foråret, men har fået 15 kg boraks pr. ha før roernes såning“ (Hardy Knudsen, Jyndevedegnen).

Kålroe-mosaiksyge var tilsyneladende godartet, omend stærkt angrebne planter blev iagttaget i pletter af marken (Aage Munk, Øtoftegaard, Taastrup).

Kålbrokssvamp (*Plasmodiophora brassicae*). Svampens angreb synes i mange egne at være stærkere end sædvanligt, hvilket tilskrives uheldige sædskifteforhold og herunder dyrkning af raps, og ved så gode smitekilder og smittebetingelser findes stærke angreb endogså på jorder med højt reaktionstal (F. C. Frandsen, Thisted; Engelhart Jensen, Mors; Kr. Knudsen, Nordhimmerland; J. Rindom, Vinderup; O. Th. Nielsen, Viborg; Sv. Aa. Jacobsen, Tørring-Nr. Snede); i enkelte tilfælde synes årsagen at være smittefarligt krybbeaffald, der er ført ud med staldgødning (Kai Skriver, Hammershøj).

Kartofler.

Varmeskade hos knolde i kuler synes at være uden betydning.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Tørforrådnelse blev som helhed næppe af stor betydning hos sildige sorter, hvor der blev gennemført god bekæmpelse af skimmelen: „På sorteringscentralen indleveres mange Alpha angrebet af skimmel. Vi har her oplysninger om, hvilke arealer der er sprøjtede mod skimmel, og det fremgår heraf meget tydeligt, at

har sprøjtningen ikke forlænget kartoflernes vækstperiode væsentligt, så har en eller flere sprøjtninger haft stor forbedrende indflydelse på kvaliteten" (Kai Skriver, Hammershøj).

Angrebet var vel almindeligt hos sorter som Up-to-date og Alpha, men hyppigst svagt, i alt fald set i forhold til den meget stærke og almindelige tørrorrådnelse hos tidlige og middeltidlige sorter.

Kartoffelskurv (*Actinomyces scabies*) blev vel almindelig i mange egne; dog næppe af den styrke, som kan træffes i tørre somre, der følges af stor nedbør sidst i juli eller først i august. Der skrives dog fra nogle egne af det som helhed stærkt regnplagede Jylland om stærke og almindelige angreb: „I det store og hele synes jeg, det er noget værre med skurv i år end f. eks. sidste år“ (P. Mumm, Rønde); „En del skurv mange steder — dog ikke skurvår i år“ (C. Trosborg, Brande), og „Ret jævnlige angreb, jeg har indtryk af, at skurven er værre i år end sidste år“ (L. Hangaard Nielsen, Videbæk). Fra Fyn og Bornholm med forholdsvis tør sommer kendes også stærke angreb: „Adskillige steder er iagttaget udbredt skurv, og hos en enkelt landmand, der har flere sorter, var „Rød Ankergaard“ den stærkest angrebne. — Og angrebet var det voldsomste, jeg nogensinde har set.“ (J. Lindegaard, Faaborgegnen) og „Det tørre vejr har også befordret skurv på de sildige sorter“ (A. Juel-Nielsen, Rønne).

Kartoffel-rodfiltsvamp *Corticium solani*). Svampens hvileknolde fandtes hyppigt på knoldene (S. Nørlund, Aulum; Jens Tarp, Himmerland).

Kartoffelbrøk (*Synchytrium endobioticum*). Statens Plantetilsyn meddeler, at nye angreb af denne svamp i år indtil udgangen af oktober blev konstateret i følgende 15 sogne: Laurbjerg (Randers Amt), Yding og Hammel (begge Skanderborg Amt), Ødis og Sdr. Stenderup (begge Vejle Amt), Kværns (Aabenraa-Sønderborg Amt), Ubjerg og Arrild (begge Tønder Amt), Bramminge og Aal (begge Ribe Amt), Vemb og Ulfborg (begge Ringkøbing Amt), Ø. Egesborg (Præsto), Skovlenge (Maribo Amt) og Aakirkeby (Bornholms Amt).

Vådforrådnelse (bakteriose) hos knolde i kuler synes ikke at have bredt sig stærkt i løbet af oktober.

Hans R. Hansen

Sygdomme på havebrugsplanter.

Frugttræer og frugtbuske.

Efterårets vejrforhold har på to måder haft stor indflydelse på æblerne landet igennem. For det første har frugterne fået ualmindelig smuk farve, og man kan f. eks. se mange partier Cox's Pomona og Jonathan, der er så klare og skinnende i de røde farver, at man skal mange år tilbage for at mindes noget tilsvarende. For det andet — og her er desværre tale om en dårlig indvirkning af vejret — er æblerne blevet modne langt tidligere end ellers. For alle sorters vedkommende var det derfor nødvendigt at fremrykke plukningen 1 til 2 uger. I de tilfælde, hvor man har plukket „efter kalenderen“ (altså på samme tidspunkter som man plejer), har æblerne været altfor modne, og de tåler ikke nogen videre lagring. Det milde efterår har yderligere forværret opbevaringsforholdene, idet det har været umuligt at holde tilpas lav temperatur på de ventilerede lagre — der har ikke været chance for at lukke kold luft ind; i kølerum og kulsyrerum, hvor man selv dirigerer „klimaet“, har denne side af lagringsspørgsmålet naturligvis været i orden.

Glassethed i æbler synes at forekomme ret stærkt på visse lokaliteter — så vidt vi har fået kendskab til fortrinsvis på den sydlige del af øerne. Det er først og fremmest gået ud over Jonathan; det er karakteristisk, at der overhovedet intet kan ses udvendigt på frugterne, og yderligere gør sig det specielle gældende, at glassethed har to typer iår. Ved den ene form findes det glassede væv lige udenom kærnehuset som et sammenhængende parti; den anden type viser sig ved pletter, der er placeret i en ring mellem kærnehus og skal, dels udfor spidserne af kærnehuset og dels i mellemrummene, således at der i alt bliver 10 pletter.

Da de glassede æbler har en forringet holdbarhed, er det nødvendigt, at avlerne udtager stikprover af de enkelte partier og på tværsnit af æblerne danner sig et skøn over forekomsten af glassethed.

Æbleskurv (*Fusicladium dendriticum*), pæreskurv (*Fusicladium pirinum*) og gul monilia's symptom som negeræble (*Monilia fructigena*) kan alle 3 tages under eet, idet indberetterne bedømmer sygdommenes angreb så varierende fra sted til sted, at alle grader fra spredte og svage angreb til almindelige og stærke er repræsenteret. Der kan opstilles en slags „fællesnævner“, og den udtrykker, at frugten fra dårligt passede træer har meget af de omtalte svampesygdomme, medens de fra velsprøjtede træer næsten alle er sunde.

Til yderligere belysning skal der vedføjes enkelte citater. Fra Jylland: „Æbleskurv kunne man have ventet svære angreb af som senskurv, men det blev dog ikke så slemt, hvilket må tilskrives udvidet brug af sene sprøjtninger; hvor man har slækket på sygdomsbekæmpelsen, er der nu en del grenskurv“ (Arne Sørensen). Fra Svendborg Amt: „Der er megen æbleskurv, men ikke så slemt som i fjor“ (Sture Cederberg). Fra Vestjylland: „Skurvfri pærer er sjældne i år“ (H. Dixen). Fra Midtjylland og Sjælland: „Hvor

sprøjtning har været gennemført også med hensyn til sene sprøjtninger, har der ikke været nævneværdigt pæreskurv. I forsømte plantninger derimod er svampen stærkt udbredt — også i planteskolekulturer“ (Jørgen Mosegaard). Fra Renner frugtplantage: „Meget få „niggere“ (gul monilia) — det hænger vel sammen med, at der er så få ormehuller“ (A. Diemer). Fra den sydlige del af Sønderjylland: „Den smule frugt, der er i privathaverne, har vist været værter for alle mulige sygdomme, for sløjt ser det ud“ (M. Surlykke Wistoft).

Priksyge er der noget af — som det skønnes af de fleste, — lidt mere end sædvanligt. Som særlig modtagelige sorter angives Cox's Orange, Pederstrup, Dumelow, Husmoder og Bodil Neergaard.

Gloesporium album har omkring Århus vist sig i en del frugter allerede inden plukningen (Ejner Larsen); på lageret kan svampen udvikle sig videre, og det er derfor en af de lagersygdomme, som man hele tiden skal holde øje med.

Mogens H. Dahl.

Af Buxbom, *Buxus sempervirens*, anvendt som hækplante i parker og på kirkegårde har vi et par gange i sommerens og efterårets løb fået tilsendt materiale med en iøjnefaldende grentorre. Bladene på de angrebne grene bleges for siden at farves gule og til sidst helt at falde af. På de angrebne plantedele er fundet frugtlegemer af *Hyponectria buxi* og *Macrophoma Mirbelii*, som i udenlandsk litteratur begge angives som parasiter på Buxbom.

Man kan finde begge former samtidig eller kun een af disse, og muligvis er de to frugtlegemeformer forskellige udviklingsstadier af en og samme svamp. Der synes ikke at være fuld klarhed om dette spørgsmål, som vi heller ikke har haft lejlighed til at undersøge til bunds. De to frugtlegemeformer adskiller sig makroskopisk såvel ved deres form og farve som især ved deres forskellige placering i værtplantevævet. Knopcellehuse af *Macrophoma Mirbelii* kan findes på såvel overfladen af grene som på blade og i sidste tilfælde både på over- og undersiden af disse. De ca. $\frac{1}{3}$ mm store, sorte knopcellehuse fremtræder her som sorte prikker; hvorimod sæksporehuse af *Hyponectria buxi*, hvis farve ikke adskiller sig fra det gulgrønne bladvæv, kun synes at forekomme på undersiden af bladene, hvor de sidder nedsænket i bladvævet og blot gennembryder overhuden ved en mundingspore, hvorigennem sæksporerne frigøres.

De to frugtlegemeformer forekommer undertiden på samme blad, men i så tilfælde adskilt og tilsyneladende således, at *Hyponectria buxi* findes i spidsen af bladene, mens *Macrophoma Mirbelii* findes længere inde på bladet — nærmere bladstilk. Mere almindeligt er det at finde de to svampe på forskellige blade af samme skud, og i så fald således, at *Hyponectria* forekommer på bladene i spidsen af skuddene, mens *Macrophoma* findes på de noget ældre blade længere inde på skuddet.

H. Alb. Jørgensen.

Skadedyr på landbrugsplanter.

Korn og græsser.

Gåsebillelarver (*Phyllopertha horticola*). Der er ikke rapporteret angreb.

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*). Sydl. Sønderjylland: „I enkelte hvede- og rugmarker er bestanden af planter blevet udtynnet med halvdelen“ (H. Behrens).

Fritfluellarver (*Oscinis frit*). Sebbesund: „I en ret sent sæet rugmark konstateret angreb af larverne, men ejendommeligt nok kun langs landevejen og et bredt græsgroet skel“ (K. Knudsen).

Snegle (*Agriolimax agrestis*). Se diverse skadedyr.

Bælgplanter.

Stængelål (*Ditylenchus dipsaci*). Nordthy: „I en enkelt udlægsmark er iagttaget så stærkt angreb af rødkløverål, at mindst 50 % af kløverbestanden er bukket under for angrebet. Marken var tjenlig til omplojning. I samme sædskitte (8 marks drift — 2 græsmarker med både hvid- og rødkløver — og en med rødkløver) fandtes lucerne stærkt inficeret med stængelål“ (F. C. Frandsen).

Mosegrise (*Arvicola amphibius*). Fra Ulstrup berettes: „Et stykke lucerne i udkanten af marken nær udyrket jord (gamle mergelgrave og vandhuller) er skadet stærkt af mosegrisens virksomhed. Jorden er over store områder i stykket blevet så undermineret, at rødderne i den løse jord er beskadiget så meget, at der kun er ca. $\frac{1}{3}$ af plantebestanden tilbage“ (H. P. Nielsen).

Bederoer.

Viklerlarver (*Cnephasia longana*). I slutningen af maj og i første halvdel af juni indsendtes fra forskellige steder i landet (Vestjylland, Kolding, Skærbæk, Vestsjælland, Lolland) viklerlarver, der var fundet gnavende på bederoer. Det kunne ikke med det samme fastslås, hvilken art det drejede sig om. I eet tilfælde lykkedes det at klække de voksne individer af larver indsendt af konsulent Magnus Paulsen, Nr. Nebel. Disse sommerfugle blev senere af ingeniør W. van Deurs bestemt til at være arten *Cnephasia longana*. Det er første gang, at den er noteret som skadedyr her i landet. I U.S.A. optræder den skadeligt på en lang række forskellige værtplanter, både træagtige og urteagtige. Den er således yderst polyphag, og den angives som et farligt skadedyr, der går mere og mere over på kulturplanterne. I bekæmpelsen anvendes DDT eller parathion.

Artens biologi i Europa er meget lidt kendt. Fra U.S.A. angives den at overvintre som lille larve. Larvens gnav er ikke særlig karakteristisk. Den laver først en mine, men senere forlader den denne mine og spinder nogle blade og bladrester sammen, hvorefter den begynder at æde af bladene udvendigt fra. Her i landet strækker flyvetiden sig fra sidst i juni til ind i august. Det er især i sandede egne, den træffes, og er på disse steder ikke sjælden.

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). I enkelte egne er udbyttet blevet nedsat en del ved angrebene, men som helhed taget synes afgrøderne ikke at være blevet væsentligt forringet ved de angreb, der er blevet indberettet om i sommerens løb. Nordthy: „Krusesygen er almindelig i alle kålroemark, men selvom 50 %, og ofte derover, er angrebet, er selve forrådnelsen dog sjældent så alvorlig“ (F. C. Frandsen). Morsø: „En svøbe for kålroedyrkningen på Mors i år. Ingen marker er fri for halsforrådnelse, som for det første har medført et stærkt formindsket udbytte, for det andet vil medføre stærk forringelse af roernes holdbarhed“ (Engelhart Jensen). Vinderup: „Halsråd træffes i alle kålroemark; værst er det nærmest sidste års kålroemark“ (J. Rindom). Hammershøj: „Krusesyge med påfølgende halsråd, begunstiget af den megen fugtighed, er meget almindelig. Trods dyb topafskæring går mange angrebne roer med i kulerne. Galmyggen har især optrådt på de samme arealer som den store kålflue (sortsandede jorder)“ (Kai Skriver). Ulstrup: „Nu ved optagning viser sygdommen sig at være noget mere udbredt end oprindelig antaget. I bangholm findes mange små roer med mange små toppe, men ellers friske. I wilhelmsburger er der langt flere rådne roer. Undertiden er der kun en tynd skal tilbage. — Men selvom angrebene således er almindelige, og de tidlige angreb omkring udtyndingstid så alvorlige ud, er kålroernes udbytte de fleste steder alligevel meget godt. 1100-1200 t.d. pr. ha er ikke ualmindeligt i stærkt gødede marker“ (H. P. Nielsen). Brande-Thyregod: „Kun få og ikke betydende angreb — fortrinsvis på de bedre jorder“ (P. Trosborg). Vardeegnen: „Optræder, men nærmest godartet. Rådne roer sjældne, men der er ikke så få med „halsråd“. De har imidlertid fået nye, friske blade og gror videre“ (A. Pedersen). Øtoftegaard, Taastrup: „Kålroer af wilhelmsburger-type var stærkest angrebet. I forsøgene stod mange familier ved optagningen med en lille kruset top på størrelse med en knyttet hånd lige ved siden af parceller med bangholm Vilby, der havde omtrent uskadte top. Angrebet havde også forårsaget megen småtoppethed, men ikke ret megen halsråd eller bakteriose i roden“ (Aage Munk). Virumgaard, Lyngby: „Ved optagningen af kålroer fandtes, at 30—50 % af planterne var mere eller mindre angrebne af krusesyge“ (S. P. Lyngby).

Den store kålflue (*Chortophila floralis*). Det kan uden overdriivelse fastslås, at vi aldrig tidligere har været ude for så stærke og katastro-

fale angreb som dem, vi har set i år. På de udsendte indberetningssedler spurgte vi om forekomsten af angreb af den store kålflue i de forskellige egne. Dels på grundlag af besvarelserne herpå og dels ved selvsyn har vi været i stand til at danne os et indtryk af angrebene udbredelse og styrke. I sidste månedsoversigt omtaltes angrebene i forhold til sidste år som svagere nordpå og stærkere sydpå. Dette billede er i det store og hele blevet bekræftet: I Vendsyssel, Han Herrederne og Himmerland kan spores en bedring i situationen. Syd for Viborg-Skive-Holstebro er der derimod tale om en kendelig forværring af angrebene. De stærkeste angreb findes på de lette sandjorder i en bred stribe begyndende syd for Haderup og strækkende sig ned over Karup-Sunds-Herning-Ikast-Arnborg-Brande-Blaahøj-Sdr.Omme-Grindsted. Vi har på de egne været i marker, hvor man høstede mindre end 5 % af kålroerne på marken! Og så er det endda et spørgsmål, hvor stor en værdi de hjemkørte roer har som foderemne. Der er almindelig stemning blandt landmændene der for helt at forlade kålroeavlens og gå over til bederoerne i stedet for. Tylstrup forsøgsstation: „Der er stærke angreb i alle kålroemarkerne, men dog alt i alt ikke så slemt som i 1952“ (Aage Bach). Hornum forsøgsstation: „Angrebet er meget alvorligt på hedejorden i Flejsborg (kålroer). Angreb findes her på egnen overalt, på forsøgsstationen på alle kålarter“ (F. Knoblauch). Hadsund: „Stærke angreb på næsten alle lette jorder, mange steder er kålroemarken næsten ødelagt, så dyrkning af kålroer må frarådes“ (K. Knudsen). Morsø: „Ikke set angreb af betydning“ (Engelhart Jensen). Salling: „Her kun enkelte steder og særlig på de lettere jorder — betydelige angreb ved Glyngøre“ (B. Eriksen). Vinderup: „Værst på de lette jorder, men angrebene har i år bredt sig til de lidt bedre jorder. Angrebsstyrken er fra få larver til total ødelæggelse“ (J. Rindom). Hammershøj: „På de sortsandede jorder nord for hovedvej 16 Viborg-Randers. Desuden også her på almindelig sandjord, hvor den ikke før har optrådt. For jordbesiddere på de dårligste ejendomme, hvor bederoedyrkning på grund af tørke er problematisk, er det meget nær en katastrofe“ (Kai Skriver). Viborg: „De angrebne områder vokser i omfang, især er de lette jorder truet, og man må i større udstrækning gå over til at dyrke bederoer“ (O. Th. Nielsen). Aulum og Omegn: „Angrebet er værre end i noget tidligere år. I vid udstrækning har landmændene kørt roerne op, så fugle og udtørring kan genere larverne“ (S. Nørlund). Ulstrup: „Angreb ikke observeret — i hvert fald ikke af nogen betydning“ (H. P. Nielsen). Rønde: „Jeg har ikke set den store kålflue i mit område“ (P. Mumm). Silkeborgegnen: „Medens der ikke tidligere har været nævneværdige angreb af den store kålflues larve, er der i år mange totalt ødelæggende angreb i den vestlige del af området. Øst for Silkeborg har jeg hidtil ikke konstateret angreb“ (J. J. Søndergaard). Videbæk og Omegn: „Ret alvorlige angreb i mange kålroemarken. Dog har jeg indtryk af, at det er værst på de lette sandede jorder i Vorgod og Hover Sogne“ (L. Hangaard Nielsen). Nr. Snede-Ejstrupholm: „Sidste år var angrebet begrænset til den vestlige og nordlige del af Ejstrup Sogn, i dette område er der i år i de fleste kålroemarken total ødelæggelse. I år er angrebet rykket mod øst

til en linie ca. 4 km øst for Nr. Snede (Tinnethundshoved-Nortvig-Boest), her er angrebet dog knapt så katastrofalt, 25-30 % angrebne planter, og gnavene ikke så skadevoldende som længere vest på, hvor der er 100 % angreb, og de angrebne roer er totalt ødelagt. — — Angrebet „slog igennem“ den sidste uge i september og første uge i oktober. Med hensyn til forskellige stammers modtagelighed er beretningerne modstridende. Turnips ser tilsyneladende ud til at klare sig bedst“ (Sv. Aa. Jacobsen). Brande-Thyregod: „Stærkt udbredte og ødelæggende angreb af *C. floralis* over det meste af Brande Sogn og forøvrigt også mange steder i Thyregod. Træffes på alle jordtyper — dog er alle de helt ødelæggende angreb på lette sandjorder og løse, lave humusjorder. På lerjord og mere tung, lav sandmuld er angrebene mindre alvorlige, men dog ret slemme. Talrige landmænd avler kun 10-20 % af normal avl af kålroer — enkelte steder er der slet ikke anvendelige roer tilbage. Mange steder ødelægges også turnips“ (P. Trosborg). Horsens: „I det vestlige opland (sandjordsegne) svage og ubetydelige angreb af kålfluelarver“ (A. Nielsen). Vardeegnen: „Jeg har ikke set meget til angrebet her i Vardeegnen, men ved, at det er meget ondartet visse steder, f. eks. i egnen nord for Ølgod — på lette jorder“ (A. Pedersen). Sydl. Sønderjylland: „Ingen angreb af nogen betydning“ (H. Behrens).

Snegle (*Agriolimax agrestis*). Se diverse skadedyr.

Kartofler.

Åleskurv (*Ditylenchus destructor*) er atter i år konstateret på forsøgsstationen ved Tylstrup.

Smældere (*Agriotes spp.*). Brande-Thyregod: „Angrebet i kartoffelknolde er næppe ondartet i år, omend der må frasorteres smældergravede knolde af en del kartoffelpartier“ (P. Trosborg).

Skadedyr på havebrugsplanter.

Frugttræer og frugtbuske.

Syrehveps (*Ametastegia glabrata*). En del stærke angreb er konstateret i Jylland: „Syrehvepsens hærgen tager mere og mere til. Men det hænger sikkert sammen med tendensen til at lade ukrudtet vokse mellem frugttræerne. Og når der så ingen bladlus er, undlader man at anvende gift sidst på sommeren“ (Arne Pallesen). „Er konstateret mange steder. Syd for Kolding ret svære angreb“ (Arne Sørensen). Sydl. Sønderjylland: „Har set den i et tilfælde, men den har ingen betydning haft her“ (M. Surlykke Wistoft). Renner frugtplantage: „Kun fundet enkelte larver i æbler i år, selv om der er syre nok i den „grønne bund“ i plantagen“ (A. Diemer).

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*). Angrebene synes i nogle egne at være noget stærkere end sidste år. Jylland: „Jeg tror nok, der er flere angrebne æbler end i tidligere år, og angrebet er blevet ved ualmindelig længe“ (Niels Gram). Jylland: „Angrebene synes svage“ (Arne Sørensen). Aalborg Amt: „Enkelte stærke angreb i privathaver — og særlig på ældre træer“ (Jørgen Jørgensen). Sydl. Sønderjylland: „Der er meget lidt frugt, men i de rum, jeg har set, har der været slet ikke så få ormstukne æbler“ (M. Surlykke Wistoft). Svendborg Amt: „Er betydelig værre endi fjor“ (Sture Cederberg).

Knopviklerlarver (*Tortricidae*). Jylland: „Kan findes overalt, men angrebene svage“ (Arne Sørensen). Roskilde: „Angrebet var meget svagt i år“ (E. Schadeegg). Holbæk Amt: „Forholdsvis godartet i år“ (Henrik Nielsen). Sorø Amt: „Ret almindelig — der findes næppe et parti æbler, hvor der ikke kan findes angrebne frugter“ (Ejner Christensen). Renner frugtplantage: „Nærmest kun i de tætte partier, hvor tågesprøjtninger ikke er kommet rigtig ind. De små vædskemængder kræver ret åbne træer for at „slå igennem“ (A. Diemer).

Frugttræspindemiden (*Paratetranychus pilosus*). Jylland: „Der er pletvis mange æg afsat, som sædvanlig mest på Filippa og Pederstrup“ (Niels Gram) og „Kun enkelte plantninger med angreb, men i sådanne lagt mange æg“ (Arne Sørensen). Esbjerg-Varde: „Overordentlig svagt repræsenteret“ (Martin Sørensen). Sønderjylland: „Mange, mange træer står stærkt svækkede efter sommerens hårde angreb“ (Wisti Raac). Sydl. Sønderjylland: „Bredte sig temmelig stærkt tilsidst og har afsat godt med æg“ (M. Surlykke Wistoft). Sorø Amt: „Sine steder findes mange vinteræg og værst i plantager, hvor der er sprøjtet med ferbam-lignende midler“ (Ejner Christensen). Renner frugtplantage: „Pletvis ret stærkt angreb“ (A. Diemer).

Galmider (*Phyllocoptes fockeui*). Angreb af disse galmider, der lever på *Prunus*-arter, omtales i følgende beretning fra lokaliteter i Nordjylland og på Sjælland: „Flere steder ret alvorlig. Giver misdannede træer og symptomer, der let forveksles med viroser (1. stjerneplet og 2. en, der giver pletter

i barken på skuddene). Iagttaget på Czar, Ruth Gerstetter, Reine Claude d'Ouillins og Gul Crosje. Synes at holde sig til bestemte sorter — overføres ikke til naboplanter af andre sorter" (Jørgen Mosegaard).

Snegle (*Agriolimax agrestis*). Se diverse skadedyr.

Køkkenurter.

Oldenborrer (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr.

Gulerodsflue (*Psila rosae*). De sene larveangreb har mange steder været ret stærke. Jylland: „Ved optagningen er der mange mere eller mindre angrebne rødder" (Niels Gram). Morsø: „Gulerødder dyrket i marken er som regel fri for larver" (Engelhart Jensen). St. Restrup: „Ret godartede angreb findes allevegne" (Jørgen Jørgensen). Nibe-Aalborg: „Angreb mere eller mindre betydelige, værst hvor der er anvendt staldgødning og udpræget ondartet i karotter" (K. Knudsen). Vestjylland: „Angrebene værre end i forsommeren" (H. Dixen). Esbjerg-Varde: „Ikke så slemt i år" (Martin Sørensen). Askov forsøgsstation: „Angreb kan findes, i enkelte partier i marken ret alvorligt" (H. Agergaard). Nordv. Sønderjylland: „De sene hold har man gennemgående forsømt at holde sprøjtede med det resultat, at ormene stadig fouragerer. Mutter si'er: „De elendige gulerødder"" (Wisti Raae). Sydl. Sønderjylland: „Gulerødderne ser ikke gode ud mange steder, og der er mange orm i dem endnu" (M. Surlykke Wistoft). Sorø Amt: „Ved optagning var angrebet værre, end det syntes før optagning" (Ejner Christensen).

Prydplanter.

Oldenborrer (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr.

Diverse skadedyr.

Oldenborrer (*Melolontha melolontha*). Jylland: „En enkelt plante-skole i Vejen har fået flere kulturer ødelagt, især roser, af et stærkt angreb. Skal have været slemme i det sydlige Jylland" (Jørgen Mosegaard). Endvidere er svage angreb konstateret på jordbær i Nordsjælland (Egon Hansen).

Snegle (*Agriolimax agrestis*). Flere indberettere omtaler angreb af snegle. Østthimmerland: „De grå agersnegle hærger overalt, men gør vel især skade i vintersæden. Kålroer er ofte gnavede, så det på afstand ser ud, som der havde været harer i dem" (P. Pedersen). Statens Marskforsøg, Ribe: „Angreb af agersnegle konstateredes først på måneden i nyspiret hvede. Ikke

så få hvedekærner blev fundet med afgnavet kim. Sprøjtning med Bladan og giftklid (Bladan) blev forsøgsvis prøvet, men med ringe virkning. Så blev der brugt blåsten, og det hjalp. Nu kan der ikke her sidst på måneden ses skade af angrebet" (P. M. Kjellerup). Desuden omtales stærke angreb på æbler på Århuseggen (E. Larsen) og på forskellige afgrøder i Vis Herred (N. A. Drewsen).

Ole Wagn.
